

TEROR U IME ALLAHA IZ PERSPEKTIVE NJEMAČKIH MUSLIMANA

Raida CHBIB

Preveo: Muhamed JUGO

UDK 28:323.28(430)

SAŽETAK: U ovom radu donosimo pregled i sažetu analizu reakcija islamskih organizacija u Njemačkoj, i javnih debata u vezi s napadom na redakciju satiričnog sedmičnika "Charlie Hebdo". Napadi u Parizu početkom ove godine, izvedeni od napadača koji su se vjerovatno kao muslimani htjeli osvetiti za karikaturu Poslanika, pokrenuli su veliki val solidarnosti i brojne prosvjede u Njemačkoj. Koordinacijsko vijeće muslimana u Kölnu (KRM) nakon napada objavilo zajedničko priopćenje, u kojem je najoštrije osudilo "kukavički napad na uredništvo Charlie Hebdo". Ovim izjavama predstavnici zajednica KRM-a prenose opće raspoloženje muslimana u Njemačkoj u javnost. Naime, osim pojedinih društveno marginalnih radikalnih primjera muslimani su uprkos konfesionalnoj i etničkoj intonaciji kao i ideološkim razlikama jedinstveni u osudi tog terorističkog čina.

Ključne riječi: teror, "Charlie Hebdo", muslimanske organizacije u Njemačkoj, muslimani u Njemačkoj

Uvod

Francuska je na pragu Njemačke, u srcu Evrope. Što se tamo događa, njemačke susjede ne ostavlja ravnodušnim. Napadi u Parizu početkom ove godine, izvedeni od napadača koji su se vjerovatno kao muslimani htjeli osvetiti za karikaturu Poslanika, pokrenuli su veliki val solidarnosti i brojne prosvjede u susjednoj zemlji. Samo 402 km zračne linije od Pariza udaljen je njemački veliki grad Köln, koji je vremenom postao središnje mjesto organiziranog islama u Njemačkoj. Tu su smještene najveće centrale većinom tursko-islamskih krovnih muslimanskih organizacija i sa tog mjesta njihovi rukovodioci upravljaju velikim brojem od oko 2.400 vjerskih zajednica i njima pridruženih socijalnih, sportskih i kulturnih aktivnosti u Njemačkoj.

Njihovo ogorčenje zbog krvavih djela počinjenih u ime njihove religije je veliko. Tako je Koordinacijsko vijeće muslimana u Kölnu (KRM) nakon napada objavilo zajedničko priopćenje, u kojem je najoštrije osudilo "kukavički napad na uredništvo Charlie Hebdo". Teroru nema mjesta u bilo kojoj religiji, naglasio je Erol Pürlü, glasnogovornik i predsjednik Vijeća, u kojem su se 2007. god. udružile četiri najveće muslimanske krovne i vrhovne organizacije radi zajedničkih dogovaranja, a u kojem je također zastupljena i Islamska zajednica Bošnjaka.

Ovim izjavama predstavnici zajednica KRM-a prenose opće raspoloženje muslimana u Njemačkoj u javnost. Naime, osim pojedinih društveno marginalnih radikalnih primjera muslimani su uprkos konfesionalnoj i etničkoj intonaciji kao i ideološkim razlikama

jedinstveni u stavu da je taj krvavi čin vrijedan prezira. U isto vrijeme mnogi od njih teško pada što se stalno moraju distancirati od terorista i zlikovaca koji u ime njihove religije čine zločine. Oni to doživljavaju kao priznanje da oni kao muslimani sa njihovom religijom zapravo predstavljaju potencijal za nasilje i teror. Tako se među njima širi osjećaj bespomoćnosti i ljutnje s obzirom na to da se sve češće smjenjuju vijesti o tzv. islamističkom terorizmu i religijski motiviranom nasilju. Diskusija o tome da li se ta zlodjela mogu pravdati njihovom vjerskom tradicijom, a prije svega koji stav kao musliman/ka u Njemačkoj zauzeti, odvija se u međuvremenu u punom jeku i dolazi do izražaja preko javnih saopćenja muslimana iz raznih institucija kao i preko Hashtagova, Facebook-poruka i preko raznih foruma.

Žrtvovati glavu ili sakriti je u pijesak?

Posebnu poteškoću za muslimanske manjine za što objektivnije bavljenje fenomenom muslimanskih nasilnih pojedinaca i pokreta u Njemačkoj leži u tome da je opća slika islama u Njemačkoj u posljednjih nekoliko godina zbog tog realnog terora pretrpjela štetu. Teroristi i fanatici, koji svoja nedjela izvito-pereno pravdaju pozivajući se na Allaha, potiču one glasove u Njemačkoj koji upozoravaju na islam i samim tim i na muslimane. Tako su napadi u njemačkoj javnosti još prije kraja istrage, prerano, protumačeni i medijski projicirani kao simbolički napad na *“osnovne principe savremenog zapadnog svijeta, slobodu medija i slobodu mišljenja”* (Detlef Pollak). Što su češći ti argumenti o sukobu civilizacija, preko kojih se islam općenito, ponekad otvoreno, a ponekad suptilno, predstavlja se kao prijatna, tim više raste pritisak na muslimane koji žive ovdje. U jeku trajne konfrontacije sa tzv. Pegida-demonstrantima, koji žele zaštititi *“Zapad”* od muslimanskog prisustva, takvi diskursi i tumačenja djeluju na mnoge od njih kao buđenje iz ružnog sna u noćnu moru. Njihovu svakodnevnicu ne mimoilaze emotivno nabijena i uznemirena raspoloženja stanovništva prema *“islamu”* ili *“islamistima”*. Ne samo obični muslimani, nego u mnogim slučajevima i njihovi vjerski predstavnici refleksno se brane od toga da su *“teror”* i *“islam”* na bilo koji način povezani.

Pojednostavljeno, postavlja se pitanje: Ponuditi glavu na odsjek ili sakriti je u pijesak? Da li muslimani trebaju prihvatiti da je islamu nasilje inherentno ili radije izbjeći takvu raspravu tako što će uopćeno ukazati na činjenicu da islam zapravo znači mir? Potonji stav više nije prihvatljiv u njemačkoj javnosti. Christoph Schwennike ukazuje u njemačkom političkom magazinu CICERO kako takve izjave djeluju na ne-muslimansko stanovništvo:

“Smirivači tvrde da teroristički napadi u Parizu nemaju nikakve veze sa islamom. Molim? U ime nijedne druge religije nisu učinjena takva barbarska djela u posljednjih nekoliko godina.” Manje sarkastično, ali odlučno u velikim njemačkim dnevnim novinama, Frankfurter Allgemeine Zeitung, zahtijeva Michael Martens: *“Muslimanske organizacije bi se morale zapitati zašto njihova vjera proizvodi toliko terorista.”*

Kako god da se, dakle, muslimani postave naći će se u dilemi. Ipak su se među njima naziru ozbiljni pokušaji suočavanja sa uzrocima ekstremizma u vlastitim redovima, još od prije napada u Parizu. Nedugo nakon napada održana je primjerice dugo planirana konferencija muslimanskih organizacija u Hamburgu na temu: *“Ekstremizam kao islamski i društveni izazov”* – na kojoj se ispoljio i moment napetosti zbog nužde distanciranja od zlodjela terorista samo zato što su islamske vjeroispovijesti.

Muslimani žele da se ne moraju distancirati

“Razumijem te glasove”, tako Betül Ulusoy, mlada pravica koja je postala poznata kao blogerka, objašnjava otpor prema distanciranju među mladim njemačkim muslimanima: *“Kada se od nečega distancirate, morate prvo osjećati pripadnost prema toj grupi od koje se hoćete distancirati. Morate uspostaviti vezu između sebe i njih, jer inače cijela stvar od početka neće imati smisla. Samo, u tom slučaju se kod te grupe radi o terorističkoj organizaciji. Ako se od mene, dakle, traži da se od nje distanciram, ujedno mi se imputira da sam dio te iste terorističke grupe. To je prilično uvredljivo. A istovremeno je to tako daleko od istine kao Neptun od Sunca. Stoga je razumljivo odbijanje takvog zahtjeva.”*

Nejasna ipak ostaje dilema kako diskutirati o uzrocima fanatizma i terorizma u kontekstu pristalica vlastite vjere, a istovremeno izbjeći opću odgovornost *“Islama”*. Profesorica Katajun Amirpur je to precizirala na konferenciji u Hamburgu: *“Ako*

atentatori misle da islam opravdava njihova djela, onda nije dovoljno samo reći: Islam ne opravdava teror.” Esra Küçük, voditeljica *“Mlade Islamske Konferencije”*, dijaloškog foruma mladih aktivnih muslimana, pojašnjava: *“Sama činjenica da se ekstremisti pozivaju na islam predstavlja problem i za sam islam.”*

Da li teror koji se poziva na islam ima veze sa islamom?

Slično se na ovo gleda na institutima islamske teologije u Münsteru i Frankfurtu na Majni. Prof. Khorchide, osnivač takozvane *“Teologije milosrđa”*, je svjestan okrutnosti nekih načina tumačenja islama. On odbacuje *“apologetske rečenice”*, kao što su te da napadi nemaju nikakve veze sa islamom.

“U konačnici, ekstremisti se ne pozivaju ni na jednu drugu Knjigu osim na Kur’an. Unutar islamske teologije postoji dijapazon različitih pozicija – od umjerenih, filantropskih, pa do neljudskih, nasilnih stavova.” Zato on smatra da je *“kritička rasprava sa onim dijelovima islamske tradicije, koji su odavno prevaziđeni”* neophodna za Islamsku teologiju.

Njegove kolege sa Instituta za islamske studije u Frankfurtu (ZEFIS) smatraju da imaju određenu vrstu odgovornosti, kako stoji u saopćenju u vezi s tim: *“Upravo kao muslimanski teolozi, povjesničari i sociolozi mi smo u ovom trenutku pozvaniji od drugih da uočimo prisutnost nehumane argumentacije u ideologiziranim interpretacijama i tumačenjima vjere, da pokušamo razumjeti njihove uzroke i njihovu genezu, da otkrijemo njihove odnose sa islamskim učenjima te da, prije svega, ponudimo islamske odgovore.”*

Upozorenje od društvene fragmentacije i polarizacije

Čini se da je upravo od strane islamsko-teoloških instituta u Njemačkoj koji su tek prije nekoliko godina počeli sa radom prepoznata

urgentnost ciljanog razračunavanja sa aspektima nasilja u okviru islamske tradicije.

Ali istovremeno, neki od predstavnika odbijaju da u analizama uzroka i u antiislamističkim mjerama budu reducirani isključivo na ovu dimenziju religijskog istraživanja te se zalažu da aktuelni fenomeni fanatizma i terorizma budu razmatrani u socijalnom i globalno-političkom kontekstu kao i u kontekstu društva u cjelini. Direktor frankfurtskog ZEFISa, Prof. Bekim Agai se u tom smislu nada da će se također *“uistinu ispitati uzroci društvene fragmentacije”*.

Paralelno sa takvim razmatranjima muslimana na akademskoj razini, predstavnici muslimanskih organizacija su u međuvremenu kroz praktični pristup pokušali, zajedno sa drugim društvenim

akterima, da se suprotstave daljoj fragmentaciji društva i radikalizaciji muslimana kao i stvaranju drugih rasističkih prosvjednih pokreta u zemlji, kao što je Pegida.

Zajedničke manifestacije za liberalno, tolerantno društvo

Jedan takav sveobuhvatni društveni pristup predstavljao je poziv muslimana iz vjerskih i ne-vjerskih organizacija na manifestaciju za *“Kosmopolitsku i tolerantnu Njemačku kao i za slobodu izražavanja i slobodu vjeroispovijesti”* održanu 13. januara 2015 na Pariškom trgu ispred Brandenburške kapije u glavnom gradu Berlinu. U manifestaciji su učestvovali brojni religijski predstavnici, predstavnici civilnog društva i visoki politički predstavnici, uključujući i njemačku

kancelarku Angelu Merkel. Ovdje je poslana zajednička poruka osude rasistima, agitatorima i palikućama bilo kojih boja.

Osim toga, ne samo muslimanski dužnosnici nego i dužnosnici tri abrahamske religije iz Njemačke su se preko zajedničkog manifesta okrenuli protiv izopačenja vjere: *“U ime Boga se ne smije ubijati”*, stoji u saopštenju predstavnika katoličke i protestantske crkve, Jevreja i muslimana. *“Biblija, Tevrat i Kur'an su knjige ljubavi, a ne mržnje.”*

Posebna zabrinutost muslimana u Njemačkoj

Ove medijski popraćene reakcije predstavnika muslimanskih udruga i univerzitetskih teologa pokazuju naučna i praktična rješenja, ali i samo jedan isječak zatečenosti muslimana.

Pogled u segmente muslimanskog stanovništva koji su daleko od pažnje javnosti i u njihove djelomično javne kao i privatne rasprave pokazuje da se čak i obični muslimani ne poginju niti oklijevaju nego da pokazuju izuzetnu zatečenost i zabrinutost. Oni dijele zabrinutost zbog povećanja terorističkih aktivnosti sa ostalim građanima ove zemlje i smatraju se izloženim istom riziku. Ali oni su pored toga u većoj mjeri pogođeni nego drugi: S jedne strane, oni se boje još većeg izopačenja njihove religije od strane muslimanskih zločinaca kao i diskreditiranja islama i islamske vjerske prakse. S druge strane, oni računaju sa otvorenom i latentnom diskriminacijom, sa rastućim netrpeljivostima i svakodnevnim napadima.

Njihovi imami na hutbama i kroz dijeljenje hutbi na društvenim medijima ukazuju na proturječnost djela terorizma sa svojim islamskim shvatanjima i podsjećaju na miroljubivi stav poslanika Muhammeda prema uvredama. Tako muslimani citiraju imama Benjamina Idriza iz Penzberga koji podsjeća na suverenitet Boga:

“Religija naučava da je Bog veći – na arapskom: Allahu Ekber – od svih ljudskih nedostataka. I njegovom Poslaniku nikada nije potrebno da uzurpani ljudi smatraju da ga za bilo šta trebaju

Islamske organizacije u Njemačkoj

U Njemačkoj trenutno živi oko 4 miliona muslimana, tako da njihov udio u ukupnom stanovništvu čini oko 5%. Oko 63% njih je iz Turske, a oko 14% je iz zemalja jugoistočne Evrope, između ostalog iz Bosne. Preko 72% muslimana koji žive u Njemačkoj su suniti.

Jedinstvena organizacija koja bi rješavala religijska pitanja muslimana ili koja bi ih predstavljala ne postoji. Umjesto toga su se etablirale različite krovne organizacije, u koje su se ujedinile lokalne džamijske zajednice, koje predstavljaju vlastite članove.

Od ukupno 10 islamskih krovnih organizacija širom zemlje njih šest je okarakterisano kao tursko-sunitske. Najveća islamska organizacija je 1984. godine osnovana Tursko-islamska unija Zavoda za religiju (DITIB), koja predstavlja skoro 900 zajednica.

Pored toga postoje dvije arapske sunitske krovne organizacije, jedna albanska i jedna bosanska: Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj je osnovana 1994. godine i po vlastitim navodima predstavlja otprilike 55 džemata.

Ona je dio Centralnog savjeta muslimana Njemačke i Islamskog savjeta, koji kao vrhovne organizacije predstavljaju različite religijske grupacije i organizacije u političkoj i javnoj sferi.

Time Islamska zajednica Bošnjaka sudjeluje u Njemačkoj Konferenciji o islamu koju je 2006. godine inicirala njemačka vlada i na kojoj se donose bitne odluke za život muslimana u Njemačkoj.

Od 2007. godine dvije najveće tursko-sunitske krovne organizacije pokušavaju da se usuglase oko bitnih pitanja sa dvjema multinacionalnim i multikonfesionalnim vrhovnim organizacijama u okviru Koordinacijskog odbora muslimana Njemačke (KRM) te da uspostave sistem davanja jednoglasnih izjava u javnosti.

“osvetiti” – ljudi kojima je u stvari više stalo do njihovog vlastitog povrijeđenog ega nego do religije”.

U isto vrijeme muslimani postavljaju kritična pitanja u svojim forumima, npr. zašto se drugačije odnosi prema slučaju Breivig, čija vjera se nije uopćeno uzimala u jamstvo zbog njegovih djela? Zašto se opet prebrzo i samo na osnovu indicija govori o islamističkim napadima? Zašto se pitanje motiva počinitelja dovodi u vezu samo sa islamom, a ne kritički i sveobuhvatno? Zašto se činu pridaje prije svega političko-simbolički naboj i zašto se on primarno posmatra kao napad na zapadne vrijednosti? Zašto se tako strašnom zločinu u Parizu daje toliko velika pozornost, dok daleko razorniji masakr koji se dogodio u isto

vrijeme u Nigeriji sa 2.000 smrtnih slučajeva i napadi kao oni u Jemenu ostaju po strani?

Za pojedine je to sve naprosto previše. Zbunjeni su. Jedna učenica pita majku šta je to “Zapad”, jedna majka objavljuje “je suis zbunjen”, dok druga mlada žena govori o verbalnom napadu kojem je prilikom kupovine bila izložena i tokom kojeg joj je jedna žena bunčajući govorila da treba da se stidi onoga što su učinili u Parizu. Ipak, pogođena žena je u stanju da ovaj verbalni napad posmatra kao izolirani slučaj, koji se bitno razlikuje od njenih svakodnevnih iskustava.

Strah od oponašatelja je velik i čini se opravdan, jer ono što terorističke pojedince ohrabruje nije čin sam po sebi, nego veliki efekt koji je

generiran preko medija i u političkoj retrospektivi. Jasne poruke od strane muslimanskih predstavnika, imama, vaiza i multiplikatora da takva djela nasilja i na njima zasnovan način razmišljanja nemaju mjesta u islamu i da pervertiraju samo vjerovanje šalju važne signale i ohrabruju obične muslimane da se jasno protiv toga odrede. Te poruke nisu izrazi ignorancije, nego se, naprotiv, trebaju smatrati polazištem za daljnje društveno preplitanje i za borbu protiv radikalizacije među muslimanima. Takve jasne izjave su važne jer one pogotovo mladim muslimanima komuniciraju da ne trebaju dozvoliti da ih zbune i pokolebaju fraze i obećanja spasenja koja dolaze od skupina na Zapadu koje izopačuju islam.

الموجز

الإرهاب باسم الله من منظور المسلمين الألمان

رائدة شبيب

نقدم في هذا العمل عرضا وتحليلا موجزا لردود أفعال المنظمات الإسلامية في ألمانيا، والمناظرات العامة، فيما يتعلق بالهجوم على مجلة “شارلي إيبدو” الأسبوعية الساخرة. إن الاعتداءات التي جرت في بداية هذا العام في باريس على أيدي مهاجمين مسلمين يرحح أنهم أرادوا بها الانتقام من الرسوم الكاريكاتورية الساخرة من رسول الله صلى الله عليه وسلم، قد حركت موجة ضخمة من التضامن والاحتجاجات في ألمانيا. وبعد ذلك الهجوم أصدر المجلس التنسيقي للمسلمين في كولونيا بيانا مشتركا أدان فيه بأشد العبارات “الهجوم الجبان على مجلة شارلي إيبدو”، وبهذا البيان نقل ممثلو المجلس رأي المسلمين في ألمانيا إلى الرأي العام. وقد أجمع المسلمون، على اختلاف مذاهبهم وطوائفهم وتبايناتهم الأيديولوجية – باستثناء فئات متطرفة على هامش المجتمع بأنهم متحدون في إدانتهم لهذا الفعل الإرهابي.

الكلمات الرئيسية: الإرهاب، “شارلي إيبدو”، منظمات المسلمين في ألمانيا، المسلمون في ألمانيا.

Summary

TERROR IN THE NAME OF ALLAH FROM THE PERSPECTIVE OF GERMAN MUSLIMS

Raida Chbib

In this text we give an overview and a concise analysis of the reaction of Islamic organisations in Germany and the public debates in connection with the attack on the editorial board of the satirical weekly “Charlie Hebdo”. The attacks in Paris at the beginning of this year which were committed by attackers who, as Muslims, likely wanted revenge for the caricature of the Prophet, initiated a large wave of solidarity and numerous protests in Germany. The Coordinating Council of Muslims in Cologne (KRM) published a joint statement after the attacks in which it most harshly condemns the “cowardly attack on the editorial board of Charlie Hebdo”. Through these statements, the representatives of the KRM-communities communicated the general mood of the Muslims in Germany to the wider public. The Muslims were, namely, apart from some socially marginalised radical examples, unified in condemning this terrorist act despite the confessional and ethnic intonation and the ideological differences.

Key words: terror, “Charlie Hebdo”, Muslim organisations in Germany, Muslims in Germany